

Woord vooraf

Dit is de elfde editie van het handboek Strafrecht en Strafprocesrecht in Hoofdpijnen, sinds het voor het eerst verscheen in 1991, meer dan een kwart eeuw geleden. Bijna alle hoofdstukken van het boek zijn in de loop der jaren grondig bijgewerkt en soms herschreven. Zo was er de zgn. Franchimont-hervorming van 1998, de uitdrukking van een nieuwe procesfilosofie in het strafprocesrecht, en waren er talloze evoluties in de rechtspraak, nationaal maar ook internationaal. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, maar ook het Belgisch Grondwettelijk Hof, zijn niet meer weg te denken uit de Belgische strafrechtspraktijk. Ook de Europese Unie beweegt zich steeds meer op het territorium van het straf(proces)recht, wat een bijkomende uitdaging is voor al wie op de hoogte wil blijven van deze materie.

Het is al vaak gezegd: het Belgisch straf(proces)recht is mee van de oudste ter wereld, met een negentiende-eeuws Strafwetboek (1867) en een hoogbejaard Wetboek van Strafvordering dat uitgevaardigd werd door Napoleon (1808) maar dat in wezen teruggaat op de Grande Ordonnance Criminelle van Colbert (1670). Door de talrijke wetwijzigingen zijn de wetboeken bijna onleesbaar geworden, zelfs voor specialisten in de materie en is de oorspronkelijk heldere constructie van Napoleon tot een afzichtelijk bouwwerk verkommerd.

Veel hoop werd gesteld tijdens de vorige legislatuur in het initiatief tot invoering van een volledig nieuw Strafwetboek. Dit initiatief is helaas voorlopig in de koelkast beland. De – waarschijnlijk nog veel meer dringende – herziening van het wetboek van Strafvordering, waarvan de herwerking in een vergevorderd stadium was, dreigt eveneens van de legislatieve horizon te verdwijnen. Met de “Potpourriwetten” was gepoogd enkele essentiële veranderingen aan te brengen aan het strafprocesrecht. Belangrijke onderdelen van Potpourri II werden echter vernietigd door het Grondwettelijk Hof, met name het stuk over assisen en de veralgemeende correctionalisering.

Wat het materieel strafrecht betreft worden in deze nieuwe editie een reeks belangrijke vernieuwingen en aanpassingen besproken, zoals de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van rechtspersonen, de strafuitvoering en de recidive, naast ontwikkelingen in de rechtspraak. Ook is er het nieuwe Vlaamse Jeugdgedelinquentiedecreet, dat kort wordt geschetst.

Op het gebied van het strafprocesrecht zijn naast een aantal punctuele wijzigingen de meest opvallende vernieuwingen de invoering van de burgerinfiltranten, de spijptantantenregeling, de verfijning van de regeling van het deskundigenonderzoek en de aanpassing van de buitengerechtelijke afhandeling, en uiteraard ook de evoluties in de rechtspraak. De gedeeltelijke vernietiging van Potpourri II werd verwerkt, met toch nog aandacht voor de vernietigde regeling omwille van mogelijke problemen van overgangsrecht in de eerstkomende jaren.

Een werk van deze omvang kan niet langer in stand gehouden worden door een enkele auteur. Voor het onderdeel Strafprocesrecht mocht ik opnieuw rekenen op Professor Philip Traest, mijn collega proximus aan de Gentse Universiteit met wie ik al vele jaren samen werk (onder meer destijds in de Commissie Franchimont). Eerste Substituut Steven Vandromme, mijn oud-student en gewaardeerd wetenschappelijk medewerker tijdens mijn periode als voltijds hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen, nam de actualisering van het onderdeel Strafrecht voor zijn rekening. Hun ervaring als advocaat respectievelijk parketmagistraat zorgt voor een belangrijke meerwaarde aan het boek.

Wij hebben, zoals in de vorige editie, ernaar gestreefd het volume van dit boek niet te sterk te doen uitdeinen, om het geheel nog overzichtelijk en “verteerbaar” te houden als instrument voor het onderwijs en de praktijk. Dit is een steeds moeilijker wordende opgave met de niet-aflatende stroom van “punctuele wijzigingen” aan een inmiddels steeds meer gammel negentiende-eeuws bouwwerk. Hopelijk zullen wij, wanneer de beloofde nieuwe wetboeken er zijn, het aantal pagina’s drastisch kunnen inperken.

Bart De Smet, substituut van de procureur-generaal te Antwerpen, tevens oud-student en gewaardeerd wetenschappelijke medewerker, kon wegens tijdgebrek niet langer meewerken aan de actualisering van het Handboek, maar stelde documentatie ter beschikking die nuttig was voor deze 11de editie. Hiervoor onze hartelijke dank.

Ook past een dankwoord voor Wim Lammens, Bart Loosvelt, Jan Roelandt en Onno Vancoillie, assistenten aan de Universiteit Gent voor hun gewaardeerde assistentie.

Chris Van den Wyngaert
2 september 2019